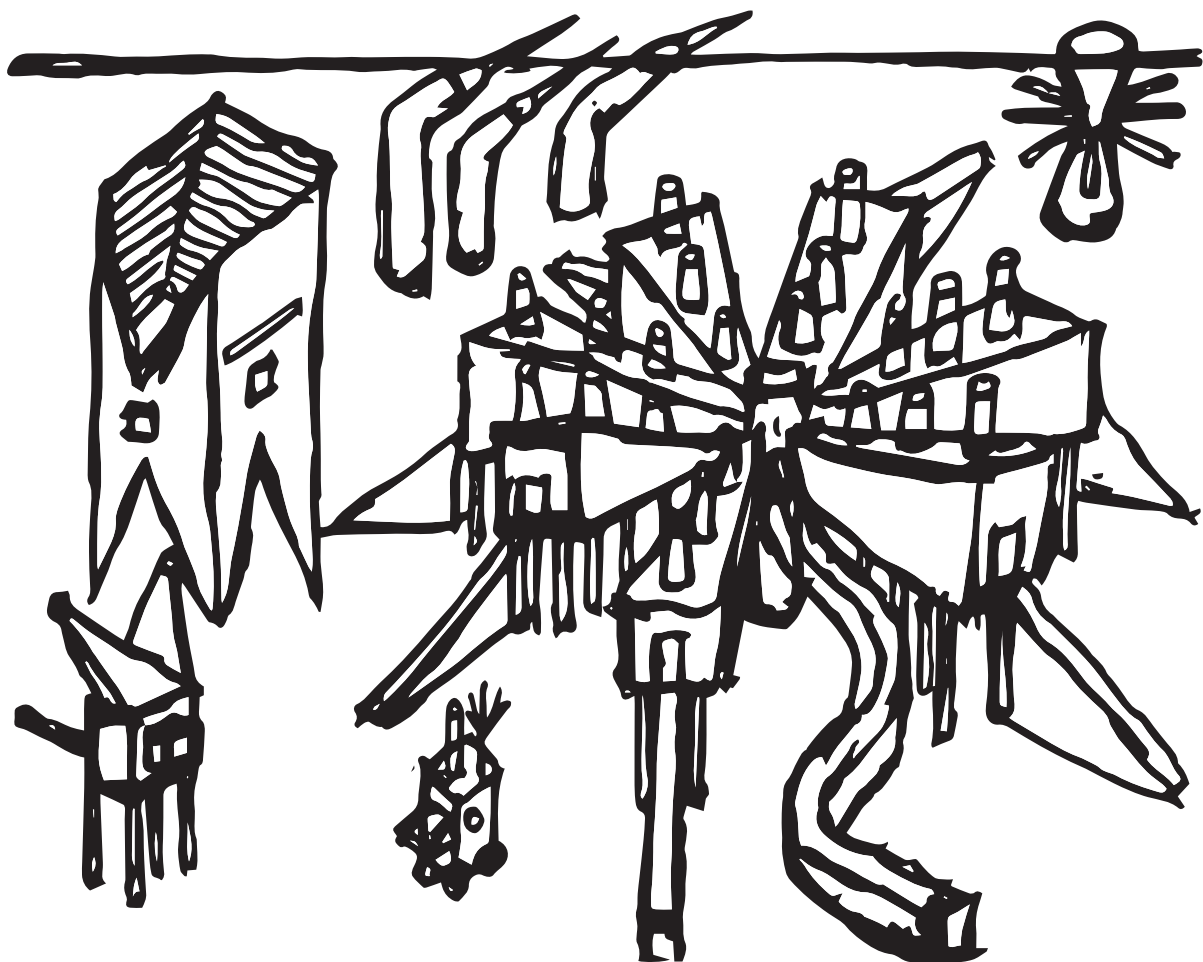

ALFA 2–3/20

BULLETIN FAKULTY ARCHITEKTURY ČVUT

Obrazy **Johna Hejduka**

ČVUT

FA

SOUTĚŽE – VÝSLEDKY**Urban design award 2018–2019.**

Pořádá Ústav prostorového plánování Fakulty architektury ČVUT v Praze pod záštitou Asociace pro urbanismus a územní plánování a České komory architektů. **1. místo: Vanda Kotková**, Ateliér Novotný – Koňata – Zmek, Ústav navrhování I, FA ČVUT, Praha-revize/Bohdalec; **2.–3. místo ex aequo: Roman Hrabánek**, Kohout – Tichý, Ústav nauky o budovách, FA ČVUT, Nová čtvrť v Olomouci; **Jakub Sedláček**, Ateliér urbanistické tvorby, Fakulta stavební VUT v Brně, Brownfield Veletřní v Brně; **Odměny: Barbora Gunišová a Dominik Haviar**, Ústav urbanismu a územního plánování, FA STU v Bratislavě, Transformácia areálu Dynamitky – Bratislava-Dimitrovka; **Bohdan Holý**, Ústav urbanismu a územního plánování FA STU v Bratislavě, Kollárovo námestie v Bratislavě; Tomáš Kadák a Matej Mega, Ústav urbanismu a územního plánování FA STU v Bratislavě, Transformácia areálu Dimitrovka, Bratislava. **Porota:** Radek Janoušek (Nadace Proměny), nezávislý; Ing. Václav Jetel (FSV ČVUT, AUÚP), závislý; doc. Gabriel Kopáček (FA VUT), závislý; Pavel Ludvík (ÚMČ Praha 10), nezávislý; doc. Jan Mužík (FSV ČVUT), závislý; Martin Sládek (Consequence forma), nezávislý; Alžbeta Sopirová (FA STU), závislá; David Tichý (FA ČVUT), závislý; Kristina Ullmannová (IPR Praha), nezávislá, předsedkyně; Lukáš Vacek (nezávislý); Pavel Vecán (Swietelsky Real Estate CZ, s. r. o.), nezávislý. V letošním ročníku se do soutěže přihlásilo celkem 32 prací, 11 projektů FA ČVUT v Praze, 14 návrhů z FA STU v Bratislavě, 5 z FA VUT v Brně, 1 z FSV ČVUT v Praze a 1 z FUA TUL.

Druhá kůže. Vypisuje FA ČVUT

Ceny ex aequo: Kateřina Behotová, Ateliér Kordovský, Kampus Plus – Dostavba kampusu ČVUT; **David Budil**, Ateliér Kuzemský, Bydlení u Grébovky; **Vojtěch Krajč**, Ateliér Kohout – Tichý, Startovací bydlení Praha-Libuš; **Šimon Mezővský**, Ateliér Mádr, SVAHome; **Barbora R. Strnadová**, Ateliér Cikán, Bytový dům ulice Semanského; **Miriám Langerová**, Ateliér Kohout – Tichý, Bytový dům Praha-Libuš. **Čestná uznání** – ex aequo: **Štěpán Rozsívál**, Ateliér Lábus, Bytové domy s integrovaným bydlením pro seniory v bloku mezi Italskou a Španělskou ulicí v Praze 2; **Václav Týn**, Ateliér Kohout – Tichý, Multigenerační bytový dům Praha-Libuš; **Ondřej Zgraja**, Ateliér Kordík, Bytový dům Špalíček.

Zvláštní uznání: Sabína Martináková, Ateliér Kordík, Paralely – Obytný památník.

Porota: doc. Michaela Brožová, závislá; Radek

Dragoun, nezávislý, předseda poroty; David Mareš, nezávislý; Ing. Tomáš Pavlík, nezávislý; prof. Ján Stempel, závislý.

Olovený Dušan 2020. Vypisuje Spolek posluchačů architektury

Obor Architektura a urbanismus. Kategorie projekty. Laureát **Anežka Vonášková, Jakub Daniel**, Ateliér Sitta – Chmelařová, Parco Delle Muse. Kategorie Ateliéry: **Císler – Pazdera**, Commoning. **Obor Design:** Dušan nebyl udělen v žádné kategorii. **Porota AU:** Eliška Černá; Jana Kostecká; Alena Mičková, předsedkyně; Pavel Nasadil; prof. Emil Příkryl. Design: Eva Eisler, předsedkyně; Vít Jakubíček; Oldřich Sládek.

Best in Design. Pořádá Fakulta mediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně pro designéry do 30 let. 1. cena (kategorie Product & Industrial Design): **Nikola Mikulecká**, Ateliér Jaroš – Bednář, Ústav designu, FA ČVUT, Výčepní stojan a pivní tácky z porcelánu; 2. cena: **Filip Zabawa**, Scale-growing bike, vozidlo, umožňující přizpůsobit se uživateli; 3. cena (stejná kategorie): **Kristián Rudenko**, Ateliér Fišer – Nezpěvková, ÚD, FA ČVUT, Circle of Life – mísa pro život. **Porota:** Stanislav Bagin, Michal Slovák, Václav Staněk, Lenka Sršňová, Ladislav Škoda, Marek Weidlich. Do 11. ročníku mezinárodní soutěže pro mladé designéry do 30 let Best in Design poslalo své práce přes 500 přihlášených.

VÝSTAVY

NEBOURAT! Podoby brutalismu v Praze prezentuje pražské stavby (včetně projektů připravovaných, ale nepostavených), které byly ve větší či menší míře ovlivněny brutalismem a pokrokovými vlivy ze zapovězeného, ale pro tvůrce inspirativního Západu. Připravila Národní galerie, spolupráce FA ČVUT. Exozice odkrývá, v čem spočívají prostorové, kompoziční nebo konstrukční hodnoty této architektury. Představuje stavby, které výrazným způsobem vstupují (nebo měly vstoupit) do obrazu města a které zásadně ovlivňují kvalitu veřejného prostoru kolem sebe. Takové objekty jako je např. obchodní dům Kotva, bývalá Ústřední telekomunikační budova na Žižkově (aktuálně určená k demolici), budova bývalého Federálního shromáždění, hotel Intercontinental, Barrandovský most, stejně jako nedávno zbořený soubor staveb Transgasu, byly a jsou příklady na svou dobu nepokročilejších řešení a špičkových výtvarných koncepcí. Na dvě stě padesát plánů, fotografií a modelů, z nichž mnohé jsou vystaveny poprvé, pochází

Jak se neuvěřitelné stává skutkem

John Hejduk byl Aleně Šrámkové blízký nejen věkem, oba se narodili v létě 1929, ale i mentalitou a prací, včetně obdobného způsobu grafického vyjadřování myšlenek i návrhů formou působných poetických skic. Když Šrámková projektovala novou budovu Fakulty architektury, byla instalace Hejdukových objektů Domu sebevraha a Domu matky sebevraha v centru Prahy, kterou kdysi iniciovala, v nedohlednu, přestože je Hejduk v roce 1991 „Čechoslovákům“ věnoval. Proto se rozhodla je umístit na ploše prázdného kvadrantu před fakultou. Kvůli odporu tehdejšího fakultního vedení i části pedagogů se to nepodařilo.

S odstupem času, po osazení sousoší na náměstí Jana Palacha, kde je tato vícevrstvá a internacionální reflexe jeho činu „jako doma“, není čeho litovat a je nutno dát zapravdu těm, kdo pochybovali o vhodnosti instalace Hejdukových objektů na místě, se kterým nijak nesouvisejí. Pravda však byla i na druhé straně, obdobný objekt, „dům-socha“ od autora „soch-domů“, které jsou vlastní tvorbě obou blíženců, by velký a prázdný prostor před fakultou pomohl kultivovat a paradoxně i oživit.

Provázanost světa Aleny Šrámkové se jmény Jana Palacha i Johna Hejduka není náhodná, má hluboké kořeny. V mém příspěvku v knize „Alena Šrámková – Architektura“ jsem se věnoval ozřejmování a prokazování relace mezi Pravdou a Krásou v její práci. Z tohoto pohledu soustředění se na přísnou reflexi pravdivosti a opravdovosti názorů a idejí ve vlastní tvorbě i životě lze nahlížet a pochopit i její zaujetí zviditelňovat a připomínat odkaz Jana Palacha. Nebo touhu propojovat s neobvyklou bezprostředností uvažování i nazírání architekturu s uměním i z toho plynoucí obdiv k architektovi a sochaři, malíři a básníkovi Johnu Hejdukovi.

Snaha Aleny Šrámkové o realizaci objektů Domu sebevraha a Domu matky sebevraha nereflexuje jen aspekt připomínání odkazu Jana Palacha nebo jí osobně i profesně blízkého Johna Hejduka, ale zrcadlí také její celoživotní téma hledání Pravdivé a Krásné relace mezi Architekturou a Uměním.

Vztah Architektury a Umění byl v době pozdní moderny i postmoderny, a dnes je opět, velmi živým tématem. Hledaly se různé formy a prostředky, které by obnovily pozici a význam umění v architektuře či veřejném prostoru a zároveň je přiblížily současnosti, lidem v moderní době.

Nejen adicí a vzájemným doplňováním, ale také propojováním obou fenoménů. Posilováním výtvarných aspektů v architektuře, nebo naopak uplatňováním architektonických forem ve výtvarném umění. Někdy ani nelze rozlišit, třeba u domů-soch či soch-domů Johna Hejduka, která z obou domén byla výchozí. Před budovami architektonických škol i v areálech univerzitních kampusů působí samozřejmým dojmem, jako doklad sdílených projevů tvořivosti studentů i pedagogů. Ta provázanost a dvojznačnost projevů „architektury“ nám připomíná podstatu, totiž že z hlediska sledování relace Pravdy a Krásy je vlastně jedno, kde koření jejich plody.

S ideou osadit sousoší Domů sebevraha a matky sebevraha na náměstí Jana Palacha přišla poprvé právě Alena Šrámková již v roce 1993 v oceněném soutěžním návrhu na řešení prostoru náměstí, zpracovaném ve spolupráci s Václavem Králíčkem. Šrámková navrhovala umístit sousoší inspirované činem Jana Palacha i jeho reflexí přes úděl matek sebevrahů všem na oči doprostřed Palachova náměstí, lemovaného ze dvou stran vysokými školami. I když v té době oba objekty instalované na Hradě ještě nejevily známky destrukce, která vedla kolem roku 2000 k jejich odstranění.

V roce 2004 Alena Šrámková s kolegy Lukášem Ehlem a Tomášem Koumarem zvítězili v soutěži na novou budovu FA ČVUT, do které se v roce 2011 fakulta přestěhovala. V březnu 2007 se v projektu, stále na úrovni studie, v prostoru před budovou poprvé objevil návrh objektů Domů sebevraha a matky sebevraha. Umístění soch bylo ověřováno a zajišťováno po všech stránkách, včetně autorských práv. Oba Domy-Sochy byly následně součástí projektové dokumentace, ale realizovat se je nepodařilo. Objevily se ještě, zřejmě opět díky inspiraci a vlivu Aleny Šrámkové, ve vítězném soutěžním návrhu Jakuba Čiglera na parter Technické a Thákurovy ulice z roku 2010.

Není náhodou, že obě místa, která Šrámková pro instalaci objektů navrhovala, byla velmi frekventovaná a vázaná na prostředí studentů, aby odkaz studenta Jana Palacha byl připomínán a přenášen těmi, ke kterým patřil a svůj čin především směřoval.

V roce 2015, když bylo zřejmé, že Domy sebevraha a jeho matky budou realizovány na náměstí Jana Palacha, jsem oslovil Tomáše Koumara a Lukáše Ehla s námětem hledání

jiného objektu Johna Hejduka, aby byl naplněn záměr dotvořit vstupní piazzettu před Fakultou architektury výtvarným objektem. Konkrétní podobu dostala příprava projektu v lednu 2016. Při akcích spojených s odhalením sousoší obou domů na Palachově náměstí jsme se setkali s Renatou Hejduk a Jamesem Williamsonem, který zajišťoval několik realizací objektů Johna Hejduka, většinou v univerzitním prostředí, a požádali jsme je o podporu a spolupráci při hledání vhodného objektu.

James spolu Tomášem i Lukášem vybrali objekt „House of the Painter“, na který byla k dispozici i prováděcí dokumentace. Což při následném rozhodnutí přeorientovat se z profesionálně zhotovené kovové plastiky na realizaci ze dřeva, prováděné samotnými studeny, ztrácelo trochu význam. Návrh však také nesplňoval základní parametry nového zadání z hlediska stability objektu bez nutnosti kotvení do podlahy, ani neumožňoval nově preferovanou mobilitu.

Na základě zkušeností z výsledku realizace domů-soch na Alšově nábřeží i z důvodů finančních jsme postupně pouštěli od myšlenky postavit před budovou fakulty, kvůli delší životnosti, kovový objekt Johna Hejduka, vyžadující profesionální zpracování. Nejen z důvodu nákladů, stále více nám imponovaly postupy, jakými byly realizovány jiné objekty Johna Hejduka na architektonických školách v Evropě i Americe. Pod vedením pedagogů je studenti rozkreslili i zrealizovali ze dřeva, což na nich bylo znát. Pravda tvůrčích přístupů je obvykle provázena Krásou výsledku. Projevují se přesvědčivostí pravdivosti výrazu, díky nezávaznosti a hravosti jsou spojené s tvůrčím zápalem při realizaci pouhého „modelu“, nepoznamenané vážností i otažitostí situace, když spíše vyrábíte, než tvoříte kovovou plastiku do veřejného prostoru.

Alena Šrámková byla ze změny materiálu z kovu na dřevo upřímně nadšená a plně ji podporovala. I za cenu, že životnost počínů bude omezená, jak je zřejmé z mnoha instalovaných objektů Johna Hejduka v exteriéru, které dnes, po čtvrt století od jejich instalace, většinou neexistují.

Naděje na realizaci plastiky Johna Hejduka, přestože ze dřeva snáze providitelné, se s blížícími daty 30. výročí Sametové revoluce i výstavy připravované k 90. narozeninám Aleny Šrámkové postupně vytrácela. Obě akce byly

spojené s přípravou publikací i sháněním financí, a zejména s investováním spousty času a energie na jejich uskutečnění.

Naštěstí Hana Seho nabídla možnost realizovat objekt Johna Hejduka v rámci studentského workshopu. Studenti zpracovali návrhy, vybrané z mnoha skic Johna Hejduka, a objekt sami postavili. Skutečnost, že projekt i realizace byly zpracovány jen na základě neokótné pracovní skici, se nakonec projevila jako výhoda. Pomáhá to uplatnit tvůrčí autorský přístup při transformaci pouze naskicovaného návrhu do projektu i jeho realizace. Jako tomu zřejmě bylo v projektech za asistence Johna Hejduka a jeho kolegů.

Objekt Johna Hejduka Dům na kolečkách se nakonec podařilo v daném termínu před budovou FA ČVUT realizovat. Odhalení proběhlo 11. listopadu 2019 v rámci slavnostního večera uspořádaného fakultou k 30. výročí Sametové revoluce. Spolu s výstavou Aleny Šrámkové v Museu Kampa byl zamýšlen a vnímán také jako připomenutí devadesátých narozenin Aleny Šrámkové. Nepřímo i připomenutí výročí narození o měsíc mladšího Johna Hejduka. Při vzpomínce na peripetie dlouhodobé a ne snadné přípravy zmiňovaných akcí a událostí se mi vybavuje replika z knihy Bohumila Hrabala Obsluhoval jsem anglického krále, „...jak neuvěřitelné se stalo skutkem“.

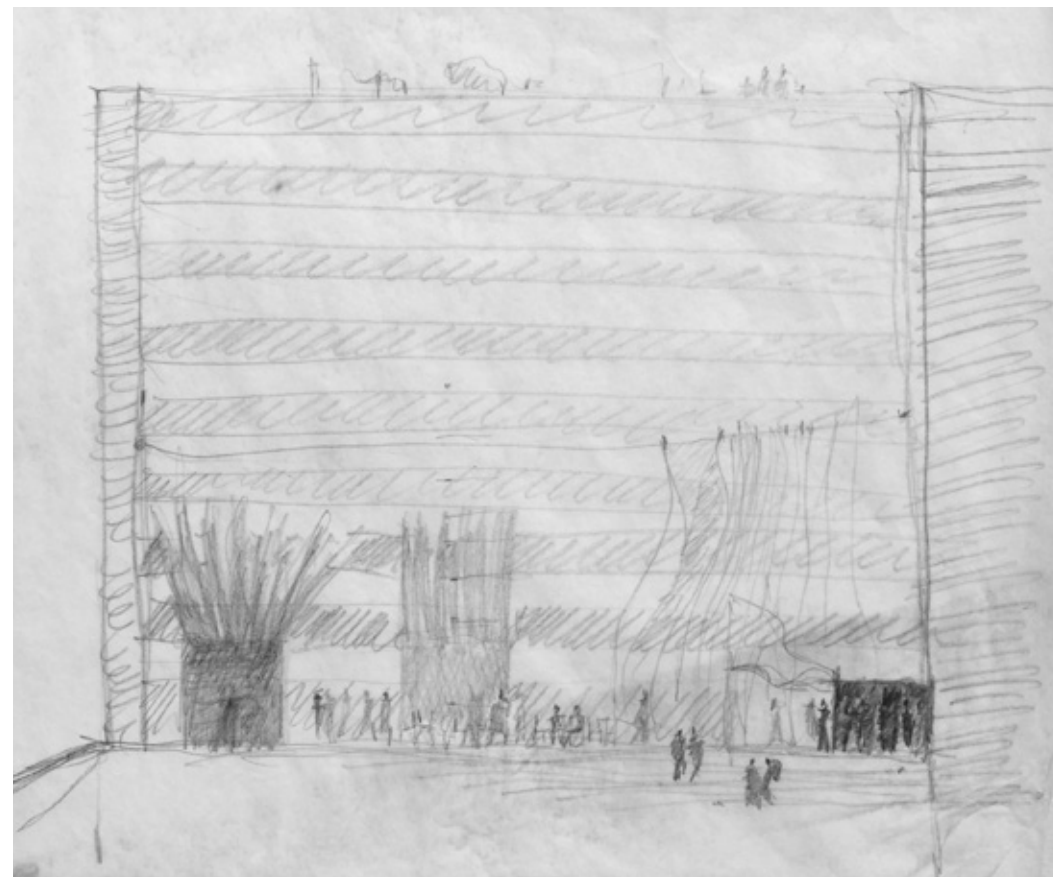
Zázraky se občas dějí. Má-li se však neuvěřitelné stávat skutkem, vyžaduje to naši asistenci. Musíme alespoň doufat v daný skutek, a hlavně stále v něj i věřit a pro jeho uskutečnění konat. Týká se to nejen realizace plastik Johna Hejduka v centru Prahy nebo před Fakultou architektury, ale i realizace samotné nové budovy Fakulty architektury či událostí, jejichž 30. výročí jsme si na podzim v té budově a před ní připomínali.

Mají jedno společné. Připomínají nám potřebu víry i osobní účasti, aby se neuvěřitelné stávalo skutkem. Což je asi i hlavní sdělení adresované těm, na které směřoval apel svého činu Jan Palach a na které myslela Alena Šrámková, když usilovala o realizaci Hejdukových objektů nebo navrhovala Pravdivý, a tudíž Krásný „barák“ pro studenty architektury. Možná se to týká i zázraků.

Ladislav Lábus
Děkan Fakulty architektury

Pozn. redakce:

Hejdukovy masky / domy ve velikosti reálných staveb se objevily v mnohých světových centrech v Evropě — v Berlíně, Miláně, Londýně, v Oslu a Rize, i za oceánem — v Buenos Aires, v Atlantě, v Bostonu a Filadelfii. Nově zbudovaný pomník Jana Palacha v Praze (viz s. 13 v čísle) je ale jediným trvale osazeným sochařským dílem Johna Hejduka ve veřejném prostoru (2016). Nedávno studenty zbudovaný Dům na kolečkách, trvale umístěn před budovou Fakulty architektury ČVUT v Praze, zde vznikl v roce 2019 v návrhovém ateliéru Seho a byl inspirován jednou ze skic Johna Hejduka.

Alena Šrámková, skica plastik Domu sebevraha a Matky domu sebevraha Johna Hejduka před budovou Fakulty architektury, duben 2009

Děkan FA ČVUT prof. Ladislav Lábus gratuluje prof. Aleně Šrámkové k životnímu jubileu 11. 11. 2019. Foto Jiří Ryszaw

Foto zde a na s. 7 Helene Binet

Zhroucení času, Pavilon Johna Hejduka pro Asociaci architektů, Londýn, 1986

Zhroucení času Johna Hejduka bylo v roce 1986 vůbec prvním pavilonem AA a zároveň šlo o poslední z osmašedesáti instalací. Každá z nich nesla konkrétní jméno a byla věnována lidem, kteří byli za druhé světové války mučeni v berlínském sídle gestapa. Věž – symbol času – se o pětáctyřicet stupňů naklonila v pátek 10. října v pravé poledne a pak znovu 24. října; pak už zůstala ve vodorovné poloze, což symbolizovalo naprosté zhroucení času. Po spuštění věž ležela na voze coby sarkofág času. Instalace Zhroucení času byla součástí výstavy k projektu Johna Hejduka nazvaného OBĚTI. Výstava se konala v AA v roce 1986. Pod vedením Raoula Bunschotena, Dona Batese a Petera Saltera ji připravili studenti architektury a zaměstnanci školy; konzultantem vlastní stavby byl Frank Newby z F. J. Samuely & Partners.

valo naprosté zhroucení času. Po spuštění věž ležela na voze coby sarkofág času. Instalace Zhroucení času byla součástí výstavy k projektu Johna Hejduka nazvaného OBĚTI. Výstava se konala v AA v roce 1986. Pod vedením Raoula Bunschotena, Dona Batese a Petera Saltera ji připravili studenti architektury a zaměstnanci školy; konzultantem vlastní stavby byl Frank Newby z F. J. Samuely & Partners.

Objekt/Subjekt (Říšské masky), Filadelfie, 1987

Říšské „masky“ jsou součástí trilogií realizovaných v různých městech, například v Benátkách, Berlíně, Vladivostoku, Praze a Rize. Poblíž Rigy se nachází místo související s holocaustem, takže je zde – tak jako i na těch ostatních místech – cosi „ve vzduchu“. Původní název byl Obžalovaný/žalobce, takže poněkud zvláštní přejmenování na Objekt/subjekt jen zesiluje jistou záhadnost a... „otevřít základní a nejdůležitější filozofický protiklad, neboť vyjadřuje rozpor mezi já a ne-já“. Onu záhadnost představuje abstraktní estetická dualita nejen objektu a subjektu, ale jde i o další protiklady: muž a žena, nahoře a dole, dovnitř a ven, kov a dřevo. Kromě toho dvojznačnost nabízí další vrstvy a významy. Pro-

stor mezi „maskami“ vlastně představuje jednotu i konflikt protipólů přebývajících v každém z nás. Instalaci tvoří dva objekty o rozměrech 3 x 3 metry spočívající na čtyřech dřevěných sloupcích. Jsou umístěny na dvou stranách velkého sálu filadelfské Školy výtvarných umění. Na obou objektech jsou tři prvky související s pohybem: schody, žebřík a postavička, která zřejmě mává křídly. V obou krychlích je hlava – jedna má ústa otevřená, druhá zavřená. U opláštěné skulptury je i černá krabice, v níž se promítá film s Davidem Shapirem přednášejícím své básně. **Larry Mitnick, vedoucí katedry architektury, Univerzita výtvarných umění, Filadelfie**

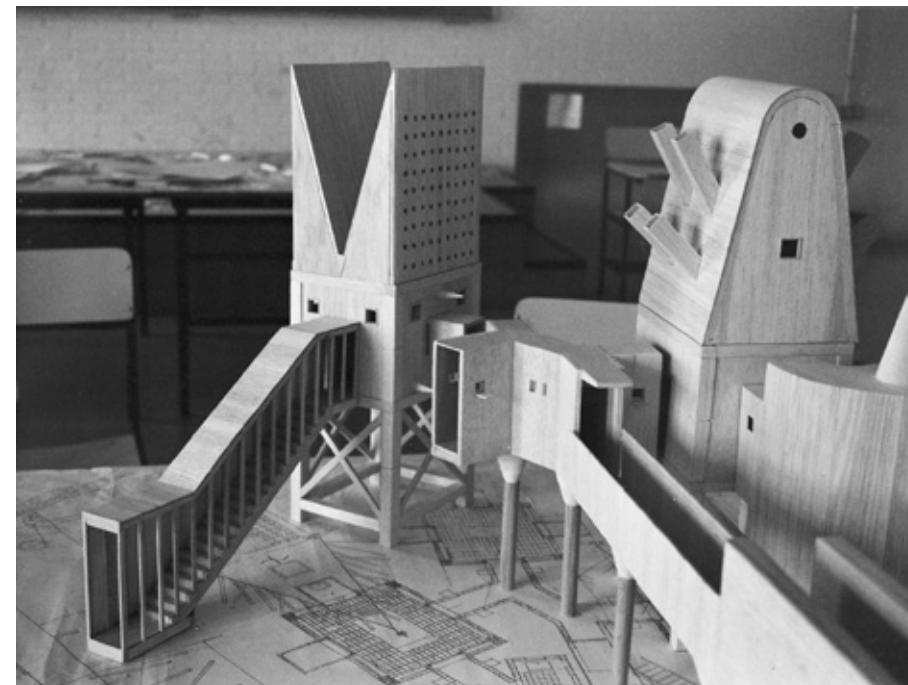

Foto zde a na s. 9 Helene Binet

Maska Bezpečnost, Oslo, 1989

Dílo vytvořili studenti Školy architektury v Oslo podle originálních náčrtků Johna Hejduka; umístili je na náměstí Christiania. Téma Bezpečnost skvěle odpovídá dlouhé historii náměstí: byly na něm politické instituce a za okupace během druhé světové války zde sídlilo nacistické ústředí. David Shapiro objekt popisuje takto: „...vyjadřuje tragédii a zneklidňující už je samotný název i dekorativní zdi s cimbuřím; vlastně jde o drsnou proklamaci na téma poroby a života pod dohledem... Hejdukovi andělé jsou skuteční a uražení, jeho poezie je komentářem

k naší hrozné epoše – zneklidňující Bezpečnost prostě ztělesňuje prohřešky složité doby.“ Jde o masivní dřevěnou konstrukci. Vnější kovové opláštění má právě takový nádech tmavé rzi jako kola starého vagonu, na kterých dílo spočívá. Připomíná cizince, který přišel a prostě to tam zabral. Předpokládaná životnost díla sice byla značná, ale rozebrali je už po třinácti měsících, protože si lidé stěžovali. Ale jeho přítomnost i tak na tom místě ještě dlouho přetrvávala.

Dům Guardiola, Barcelona, 1999

V roce 1999 vedli Eva Pratsová a Ricardo Flores Mezinárodní letní dílnu pro magisterské studenty; tématem byla osobnost a dílo architekta Johna Hejduka. Dílnu uspořádala Škola architektury ve Vallès – ETSAV (u Barcelony). Cílem bylo zhotovit a v prostoru školy umístit jednu místnost z nerealizovaného projektu Dům Guardiola, který Hejduk navrhl pro španělské město Cádiz.

Mezinárodní letní dílna byla součástí magisterského programu Arquitectura, Crítica y Proyecto; za její průběh odpovídali Eva a Ricardo. Všichni pozvaní architekti se kromě architektury zabývali ještě něčím jiným (byli to např. malíři a spisovatelé). Jak známo, architekt John Hejduk psal také básně.

Eva a Ricardo Hejduka navštívili v New Yorku v Cooper Union (kde byl tehdy ředitelem) a pozvali ho na letní dílnu. Hejduk jim navrhl, aby se pracovalo s projektem Dům Guardiola, tedy aby se realizovala jedna z navržených místností. Pak načrtl ukotvení k podlaze (dům měl stát na

nohách) a schodiště, díky němuž ona místnost najednou vypadala jako nějaký letohárdek. Hejduk se rozhodl pro realizaci ložnice, ale když ji z domu vyňal, zároveň ji zbavil původního účelu; už to tedy nebyla ložnice, ale anonymní místnost bez účelu. Výsledek nazval Dům pro básníka. Pak nás požádal, abychom vše natřeli načerno. Opravdu všechno.

Ve spolupráci s dílnou Školy architektury ve Vallès studenti vytvořili místnost zmenšenou o dvě třetiny, neboť při původních rozměrech by se nedala zvládnout manipulace s materiálem. Stavba byla dřevěná, střechu měla z pozinkované oceli. Když byli studenti s prací hotovi, chtěli své dílo instalovat na barcelonské pláži. Dostali povolení a jeden den Hejdukovo dílo u moře opravdu stálo. Dnes je v budově školy.

Po dílně vydala katalánská polytechnika knihu nazvanou John Hejduk. Dům pro básníka, která shrnuje poznatky získané během oné letní dílny. Publikaci lze stáhnout na <https://floresprats.com/books/john-hejduk/>.

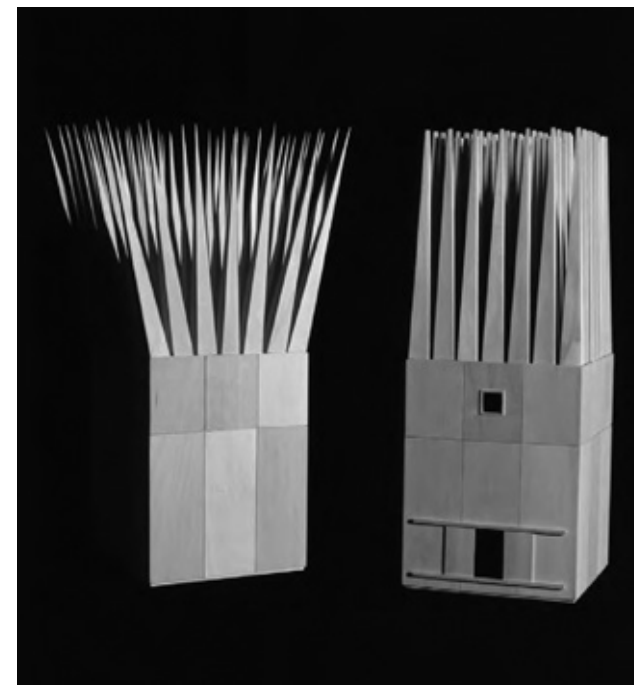

Foto zde a na s. 11 Helene Binet

Maska „Útulek“, Buenos Aires, 1997

Toto je typický John Hejduk, tedy jeho jedinečné architektonické výrazivo vyvažující formální s mystickým a reálné s fantastickým. Je jasné, že v tomto objektu prozkoumával čisté geometrické tvary: pravoúhlý půdorys, trojúhelníkový průřez, útvary zavěšené po stranách a uprostřed vysunuté hranaté schodiště, tedy jeden ze čtyř „přístavků“. Z tribuny v horní části objektu je zřejmý městský kontext, byť poněkud fantastický; jako by tato konkrétní „maska“ město analyzovala a absorbovala. Objekt odráží to, jak Hejduk kontext konceptualizuje: napřed šlo o abstrakci, ale při kreslení a pak stavění maska získala příběh (záměr) a nemusela nutně být pro Buenos

Aires, ale prostě pro jakékoliv město s nějakým volným prostranstvím. O své filosofii se Hejduk v roce 1988 zmínil v rozhovoru pro New York Times: „Je to (tedy masky) jako divadelní soubor na zájezdu. Herci přijedou do města, předvedou, co se od nich očekává, a už pokračují zase někam jinam. Líbí se mi to.“ Hejdukova maska je jako socha: vzbuzuje zvědavost a způsobuje v divákovi zmatek. Na daném místě pak proběhne jakýsi záhadný rituál, při němž se jeho účastníci politicky i společensky propojí s architektonickým dílem.

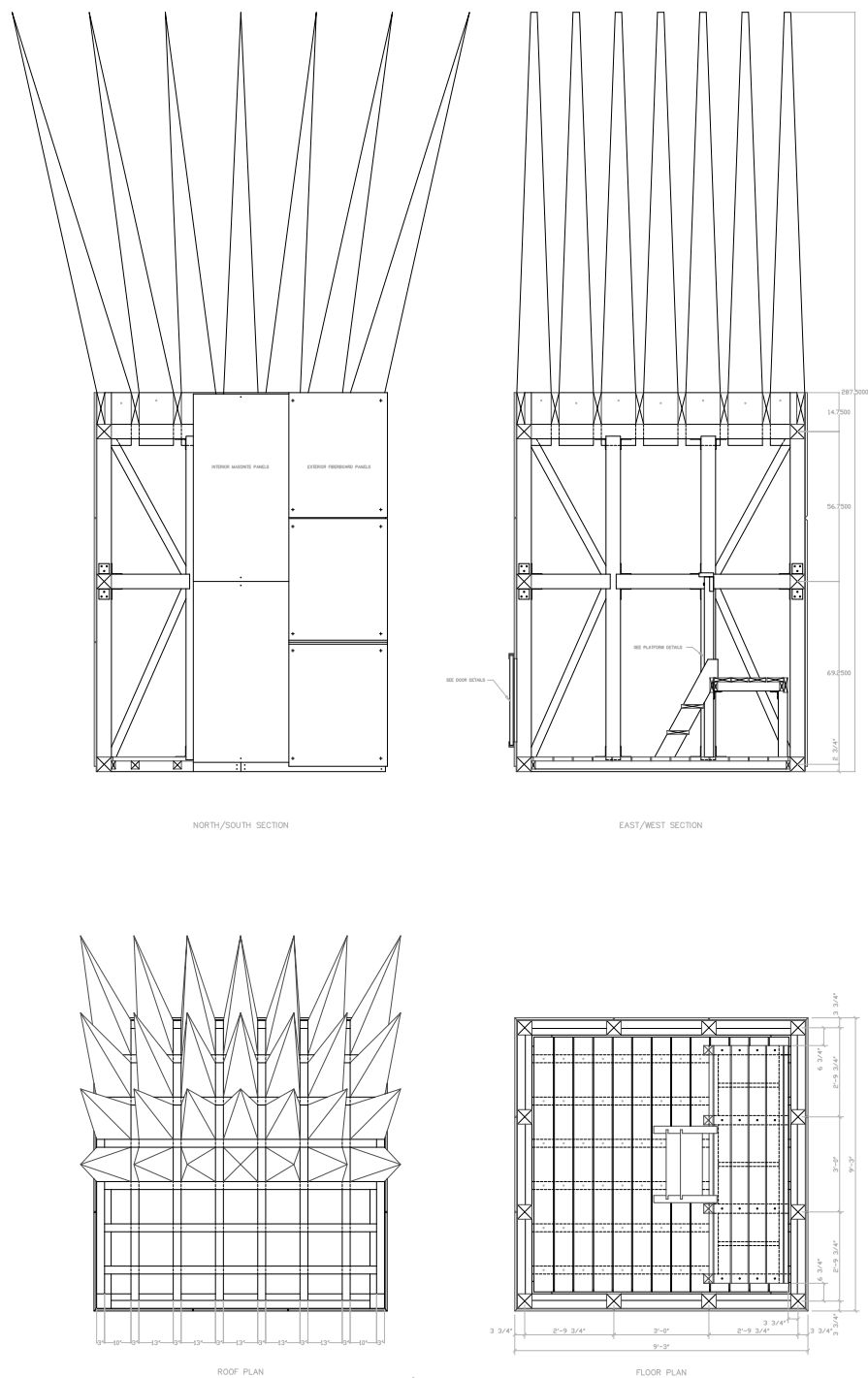

Dům matky sebevraha a Dům sebevraha, Atlanta, 1986

Počátkem roku 1986 začala spolupráce studentů technické univerzity a Hejduka na stavbě Domu sebevraha a Domu matky sebevraha; skupinu vedl koordinátor projektu a kritik James Williamson. Celé to trvalo čtyři roky a výsledkem jsou dva objekty, na výšku téměř sedmimetrové. Do projektu se zapojila řada studentů, ale po celou dobu jich na něm pracovalo asi dvanáct. Skupinu tvořili: Jack Ames (MArch 1990), Paul Bauer (BS 1985, MArch 1988), Rick Blanchard (BS 1988, MArch 1997), Nancy Casterová (MArch 1990), Paige Cosbyová (BS 1988, MArch 1990), Jeff Cramer (BS 1986, MArch 1988), Jorge de la Cova (BS 1988, MArch 1990), Lyle Green (BS 1983, MArch 1988), Marshall Levy (MArch 1989), Kirk Marchisen (BS 1981, MArch 1986), Frank Pollacia (MArch 1989) a David Shonk (MArch 1990). První objekt, Dům sebevraha, inspiroval příběh vysokoškolského studenta Jana Palacha, který v lednu 1969 zemřel v Praze poté, co se zapálil na protest proti sovětské okupaci Československa [tradiční chybný výklad: šlo zejména o pro-

test proti odevzdanosti obyvatelstva ve vztahu k režimu KSČ pod knutou okupační moci, viz dopis Jana Palacha. „...Vzhledem k tomu, že naše národy se octly na pokraji beznaděje a odevzdanosti, rozhodli jsme se vyjádřit svůj protest a probudit svědomí národa...“ – pozn. red.]. David Shapiro, Hejdukův přítel, o Palachově smrti a následujících událostech později napsal báseň, kterou nazval Pohřeb Jana Palacha, a ta zase Hejduka inspirovala, aby navrhl i Dům matky sebevraha.

Práce na projektu se přerušovala, ale studenti georgijské techniky se mezitím zabývali Hejdukovi návrhy obou skulptur, tedy náčrtky, modely v zmenšeném měřítku i v životní velikosti. Williamson s Hejdukem pravidelně konzultoval detaily návrhu obou objektů, výběr materiálů i barvu, ale v mnohém si studenti museli poradit sami; když bylo třeba něco vyřešit, nechali se Hejdukovi dílem inspirovat: jak propojit jednotlivé prvky, vyrobit ocelovou hranu, zdvihnout dřevěnou kostru nebo smontovat ocelové svorníky.

Objekty obou struktur jsou ve vzájemné interakci. Vzdáleny od sebe jen několik málo metrů ustrnuly v hrozivém tanci. První objekt je uzavřený, bez vchodu a východu — jeho obyvatel se nemůže podělit o své pocity, nikdo s ním nemůže sdílet vnitřní prostor. V druhém domě je malý vchod, kterým lze vstoupit dovnitř, vystoupat po schodech do patra, vidět čtvercovým okénkem dům syna — světlonoše, zakusit úlek a utrpení domu matky, jehož trny se zdvihají v gestu úděsu kolmo k nebi. Z textu Marie Foltýnové, GHMP.

Hejdukovy plastiky, jejichž vznik v dalekém zámoří byl inspirován básní Davida Shapiro Pohřeb Jana Palacha. Foto Václav Šedý

Zahrady Pražského hradu, 1991

John Hejduk věnoval návrh plastik Praze a lidu ČSR. Přípravný tým instalace na Pražském hradě se rozhodl nechat vyrobit nové objekty podle výkresů Jamese Williamsona a jeho studentů.

Provedla je truhlářská dílna Petra Havlíčka z Ví-
tějevsi. Domy stály v přesně dané vzdálenost
mezi sebou v osovém natočení a interakci. Po-
drobnosti viz s. 17

Průhled štěrbinou z nitra Domu matky.

Alšovo nábřeží, 2016

V říjnu 2015 dokončila Městská část Praha 1 revitalizaci parku podle nového projektu architektonické kanceláře MCA, který vědomě navázal na výsledky předchozí architektonické soutěže z roku 2002.

Na jaře 2014 pověřil magistrát Galerii hlavního města Prahy zahájením organizace stavby pomníku Jana Palacha. Společnost The Estate of John Hejduk poskytla velkoryse veškerá licenční práva bezplatně. Na realizaci od počátku spolupracoval profesor James Williamson s architekty z MCA, kteří v Praze zpracovávali konstrukční a technickou dokumentaci pro výrobu pomníku a pamětní desky v kovovém materiálu. Ve veřejném výběrovém řízení byl na jaře roku 2015 vybrán výrobce a dodavatel Jan Kruntorád z Chotěboře.

Slavnostní odhalení a uvedení pomníku Jana Palacha do veřejného prostoru se konalo v sobotu 16. 1. 2016 u příležitosti 47. výročí sebeobětování Jana Palacha na Alšově nábřeží v Praze. Součástí pomníku je i pamětní deska s básní Davida Shapira Pohřeb Jana Palacha.

K souvislostem průhledů a umístění Domu Matky a Domu Syna

Motto: Památka je situace. (Dalibor Veselý)

Situační výpověď je zde posílena zapojením Piety, párové sochy – Matky a Syna. Umělecké dílo posiluje význam prostoru, vnáší nový smysl a dramaturgii.

Karlův most v průhledu mezi Matkou a Synem je symbolem jejich dialogu.

Pražský hrad vstupuje mezi artefakty – je elementem vyššího smyslu situace, je výzvou. Městské věže – Mostecká věž a věž sv. Františka vtahují do situace vertikály města.

Syn uniká z dialogu s matkou k své Alma Mater – k Filozofické fakultě UK, vykonat Čin. Dům Syna je subjektem – opouští Matku, aby se obětoval a burcoval.

Dům Matky je obytný objekt. Je místem osamělé Matky, která je uvězněná v domě a nemůže zadržet odcházejícího syna.

(Z textu Marie Foltýnové, GHMP a Miroslava Cikána)

Plastiky Johna Hejduka na Alšově nábřeží, 2016. Trvalá připomínka oběti Jana Palacha. Foto zde a na s. 14 Jiří Horský

John Hejduk ve vzpomínce Evy Eisler

Cooper Union, kde působil po čtvrt století John Hejduk v roli děkana Fakulty architektury, sestává ze tří fakult: architektury, umění a vědy, připomíná česká designérka Eva Eisler, manželka architekta Johnny Eislera, člena legendární Školky Sialu a později spolupracovníka a partnera Richarda Meiera, která žila dlouhá léta v New Yorku a s Johnem Hejdukem, který měl české kořeny, ji poutalo pevné přátelství. Málo se ví, připomíná Eva Eisler, že školu založil před více než sto šedesáti lety průmyslník a vynálezce Peter Cooper, jeden z nejmovitějších Američanů. Cooper vzešel z velice chudých poměrů a nikdy na tento svůj původ nezapomněl. A proto byla jeho škola pro studenty zcela zdarma. Podmínkou byly ovšem náročné talentové zkoušky. Dlužno dodat, že v posledních letech – s ohledem na značné výdaje spojené s výstavbou nových budov – Cooper Union přece jen určité školné zavedla. Škola představuje jednu z nejprestižnějších univerzit nejenom v rámci USA, ale ve světovém měřítku. Hejduk zde nabízel studentům i pedagogům především otevřený tvůrčí prostor k osobnímu rozvoji, podtrhuje Eva Eisler. Na School of Arts studoval např. malíř Jan Kotík, syn Charlotty Kotíkové... Mimochodem škola představuje také významnou půdu společenskou. Odtud, z přednáškového sálu Great Hall, zaznívaly a zaznívají do USA, ale i dále do světa projevy nejvýznamnějších státníků – např. prezidenta Lincolna, ale i filozofů, básníků, rebelů, reformátorů a nejrůznějších dalších myslitelů. Cooper Union splňovala představy architekta a umělce Hejduka, který tvrdil, že dům musí mít ducha, a proto by měl architekt studovat vedle technických oborů také poezii, filozofii a jiné druhy umění, například i tanec. Ostatně se říká, že architektura je matka všech umění... upozorňuje Eva Eisler. Jak známo, na Hejdukově Cooper Union přednášel poezii také básník a historik umění David Shapiro, absolvent Kolumbijské univerzity, legendární autor básně Pohřeb Jana Palacha z roku 1969. Schapirovy verše Hejduka zasáhly a inspirovaly k projektu dvou plastik Dům sebevraha a Dům matky sebevraha. Oba artefakty, které posléze realizovali jeho studenti pod vedením Hejdukova kolegy Jamese Williamsona v Atlantě, poté věnoval prezidentu Václavu Havlovi. Přestože byly ze dřeva, byly dlouho instalovány v hradních zahradách, což ovlivnilo jejich životnost.

Po Hejdukově skonu byly zhotoveny z kovu – opět pod vedením Jamese Williamsona a ve spolupráci s pražským ateliérem MC Miroslava Cikána. A na základě urbanistického návrhu Václava Králíčka byly v roce 2016 instalovány na Palachově náměstí naproti Palachovy alma mater – a v blízkosti Umprum. Co si vybavím, když se řekne jméno Johna Hejduka?, přemýšlí Eva Eisler. Dvoumetrového hromotluka s výjimečnou, citlivou duší. Byl to tvůrce, který se pohyboval v hlubinách architektonického myšlení, nejenomže dal hlas básníku Schapirovi na své Fakultě architektury, ale sám psal a publikoval verše i umělecké eseje, zabýval se teorií a dějinami stavebního umění; vedle Eisenmana byl asi nejpřemýšlivějším členem slavné „Newyorské pětky“. Z jiného úhlu pohledu to byl člověk nesmírně lidský. Jeho prarodiče pocházeli z Kutné Hory, a když u nás padl bývalý režim, Hejduk cítil, že chce navázat s českou kulturou vztahy. A proto se rozhodl, že uspořádá na Cooper Union Havlovi výstavu Slovo o slovu. Byl přesvědčený, že právě koncept Slova o slovu je pro architekturu velice důležitý. Když měla být Hejdukovi udělena Cena AVU, měla jsem tu čest nabídnout pro ceremoniál nově dokončené České centrum, jehož interiéru jsem byla autorkou (tenkrát ještě na Madison Avenue). Mj. za účasti velvyslance Žantovského, ale také významných newyorských architektů, přátel Johna Hejduka nebo umělců a designerů, jako byl Massimo a Lella Vignelli, David Shapiro apod. Jednou jsme seděli s Hejdukem na balkoně u přátel nad korunami stromů Centrálního parku, vzpomíná Eva Eisler. Tenkrát jsme se chystali do katedrály St. John the Divine, kde ten den probíhal úžasný gala koncert na počest Václava Havla, kterého se zúčastnily stovky hvězd, jako například Paul Newman nebo nositel Nobelovy ceny Elie Wiesel. Ten na pódiu na adresu Havla prohlásil „Dnes bych chtěl umět česky, dnes bych chtěl být Čechem, dnes jsme zde, v tvé přítomnosti, všichni Češi.“ John mě na tom balkoně držel za ruku a řekl: celý život jsem viděl bílé anděly, ale poslední dobou jsou černí... Uvědomila jsem si, že je něco v nepořádku, a také se zanedlouho ukázalo, že John je nemocen...

Připravil: Jiří Horský

Redakce děkuje za spolupráci Marii Foltýnové z GHMP a fotografům Jaru Zastoupilovi a Václavu Šedému

Z pražských výstav Johna Hejduka Míčovna 1991, Zahrady Pražského Hradu

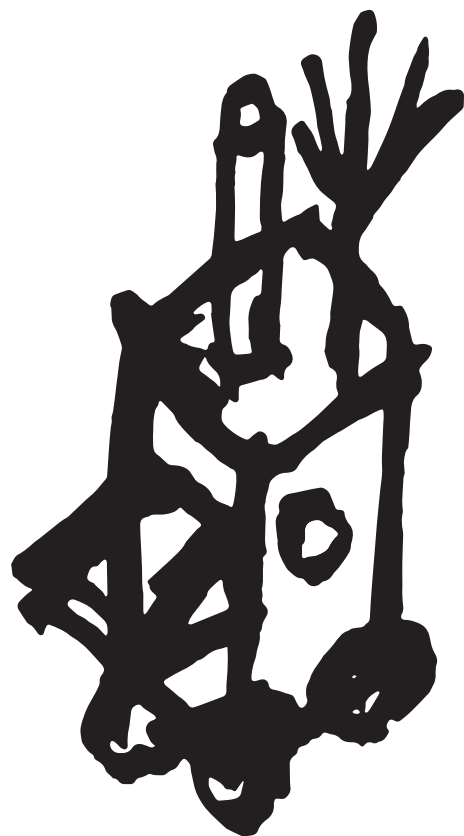

Zahájení výstavy Hejdukova díla v Míčovně 9. 9. 1991
Po autorově pravici David Shapiro, po levici Václav Havel.
Foto Jaro Zastoupil (CC-BY-SA-4.0)

Na konci roku 1989 historické události v tehdejší Československé socialistické republice nabraly rychlý spád, který na začátku projektu nikdo nepředpokládal. Za další dva roky, při návštěvě Václava Havla v New Yorku, se začal plnit Hejdukův sen o umístění tohoto díla do Prahy. V září roku 1991 se v Míčovně Pražského hradu konala první a zatím jediná výstava Johna Hejduka. Expozice s názvem „John Hejduk — Práce“ se uskutečnila pod záštitou Kanceláře prezidenta Václava Havla. John Hejduk již během příprav výstavy věnoval návrh svého uměleckého díla městu Praze a lidu Československé republiky. Výstavu zorganizovala tehdejší ředitelka Galerie Jaroslava Fragnera Alena Hanzlová díky pomoci architekta Thomase Müllera z Berlína. Výstavu osobně zahájil prezident Václav Havel. Tehdy poprvé byly objekty veřejně představeny ve spojení s básní Davida Shapiro Pohřeb Jana Palacha, kterou básník osobně přednesl. Souběžně s výstavou na Pražském hradě probíhala v Galerii Jaroslava Fragnera také výstava fotografií objektů a architektury Johna Hejduka švýcarské fotografky Héléne Binet nazvaná Příbuzní. Převoz hotových a nadrozměrných objektů obou domů z Atlanty do Prahy by byl velice finančně náročný. Přípravný tým se proto rozhodl pro výstavu raději nechat vyrobit podle konstrukčních výkresů Jamese Williamsona a jeho studentů nové objekty. Úkolu se zhostila truhlářská dílna Petra Havlíčka z Vítějvsi na Svitavsku.

Pod taktovkou Jamese Williamsona bylo v zahradách Pražského hradu nalezeno nejvhodnější umístění pro oba objekty. Přesně daná vzdálenost mezi domy, jejich vzájemné osově natočení a interakce byla nedílnou součástí celé instalace. Dům sebevraha a Dům matky sebevraha se tímto umístěním dostaly každý na jednu stranu cesty, kterou denně procházela hradní stráž při svých pravidelných obchůzkách. Umělecké objekty zůstaly po skončení výstavy na Pražském hradě až do roku 2000. Vlivem klimatických podmínek dřevěná konstrukce zdegradovaly natolik, že bylo nutné oba objekty zcela odstranit. O obnovení a postavení párových objektů domů v trvanlivém materiálu se v Praze uvažovalo od roku 2002 v souvislosti s architektonickou soutěží „Úpravy Palachova náměstí s Alšovým nábřežím“, kterou vyhrál soutěžní návrh architektů V. Králíčka a S. Makarova. Původní návrh tehdy počítal s umístěním párových sochařských objektů Johna Hejduka do středu Palachova náměstí před Filozofickou fakultou UK, kde Palach studoval. Ve vítězném řešení byly plastiky přesunuty na Alšovo nábřeží. Ve spojení s pamětní deskou s básní Davida Shapira, kontaktem s autentickým prostředím pevně svázaným s konkrétní historickou osobností, se z umělecké instalace stal pomník na počest Jana Palacha.

Z textu dr. Marie Foltýnové, Galerie hlavního města Prahy (kráceno – redakce bulletinu Alfa).

Skica Johna Hejduka, inspirace studentů návrhového ateliéru Seho při navrhování Domu na kolečkách, viz též titulní strana

Rolling House, FA ČVUT, Praha, 2019

Příběh našeho pojízdného domu začal zadáním – naplnit původní autorský záměr návrhu nové budovy Fakulty architektury, kterým bylo mj. umístit na vstupní nádvoří školy objekty od Johna Hejduka.

V průběhu času se zamýšlené objekty Dům sebevraha a Dům matky sebevraha realizovaly na náměstí Jana Palacha, kam bezesporu patří. Myšlenková, výtvarná i generační blízkost autorky budovy Fakulty architektury Aleny Šrámkové a Johna Hejduka však nebyla zapomenuta a u příležitosti

několika výročí – 30 let od nabytí svobody, 90 let od narození Aleny Šrámkové i Johna Hejduka – studenti v rámci Letní školy stavění ateliéru Seho prostudovali Hejdukovo dílo, vybrali skicu, inspirování svými předchůdci vyprojektovali a postavili Rolling House před vstupem do školy. Hlavním požadavkem v zadání byla možnost stavbu odsunout z plochy nádvoří, aby se uvolnilo místo pro příležitostné události, které zde fakulta pořádá – tedy musela vzniknout mobilní stavba. Na školním nádvoří, pod nímž jsou umístěny pod-

Rolling House, FA ČVUT, Praha, 2019. Foto Jiří Ryszawy

zemní garáže, stejně není možné stavbu založit či jinak fixovat. V našem konkrétním případě to nebyla komplikace, protože Hejdukovo dílo obsahuje celou řadu nádherných skic domů na kolech, někdy i zapřažených za koňské spřežení.

Pro stavbu neexistovaly žádné plány, studenti čerpali z publikací o Hejdukově díle, zejména ze Soundings a z jediné české publikace Práce vydané k výstavě Hejdukových děl v Míčovně Pražského hradu v roce 1991. Skicu, podle níž vznikla

naše realizace, jsme objevili v knize Vladivostok od Hejdukovy blízké spolupracovnice a editorky jeho knih Kim Shkapich. Projekt jsme konzultovali hlavně s dcerou Johna Hejduka Renatou a jejím prostřednictvím jsme informovali i bývalé kolegy a pokračovatele Johna Hejduka. Studenti pak vypracovali výkresovou realizační dokumentaci, podle které objekt na přelomu října a listopadu postavili.

Jednoduchá hmota stavby, proporčně velmi pečlivě vyvážená, je doplněna pro dům symbo-

Dům na kolečkách Luis Marques

Když jsem Dům na kolečkách (The Rolling House) uviděl poprvé, hned mě zaujaly dvě věci: především to, jak instalace s nádvořím naší fakulty skvěle ladí kompozičně i esteticky, tedy zejména, jak černá doplňuje cihlovou barvu a šedý beton; a za druhé podivný pocit, který abstraktní objekt evokuje – vnímáme jakousi záhadu, dokonce cosi strašidelného, jako kdyby se najednou nějaký de Chirikův obraz proměnil v trojrozměrný objekt. Netušil jsem, jak k této instalaci došlo, ale nepochyboval jsem, že jako autor připadá v úvahu jen jeden člověk.

Původně John Hejduk vycházel v podstatě z postfunkcionalismu. Spolu s architektem Peterem Eisenmanem – jedním z „Newyorské pětky“ – začal po svém zkoumat čisté tvary; nejenže odmítl modernistické motto „Forma následuje funkci“, ale vlastně opomíjel i kontext. Projevilo se to už v prvních Hejdukových studiích, jimiž byly Texaské domy, Diamantové domy a Domy se zdí. Hejduk se sice pohyboval v rámci typologie obytných domů, ale šlo mu zejména o určité formální gesto, jímž byla repetitivnost, vrstvení a fragmentace v podstatě geometrických tvarů, a zpravidla tvořil v abstraktním prostoru. Eisenman pak tímto směrem pokračoval dál, ale Hejduk si správně uvědomil omezenost podobných formálních cvičení a vydal se na velmi důležitou pouť, na níž přehodnocoval úlohu funkce a jejího vztahu k formě. Od počátku sedmdesátých let Hejduk zcela jedinečným způsobem odděloval funkci, kontext a formu a ocitl se v úplně jiném architektonickém světě. Co se týče funkce: Hejduk ustoupil od tradičního typologického záměru a formu v jeho případech určoval abstraktní a symbolický narativ. Šlo mu o širší definování funkce a dosahoval toho výraznějším vrstvením pojmů, díky němuž se záměr a provedení lépe propojily. Hejduk byl velmi duchovně založený člověk a při práci stále více sledoval určité téma a zaujímal existenciální postoj; není divu, že ho při tvorbě často inspirovaly literární příběhy a postavy.

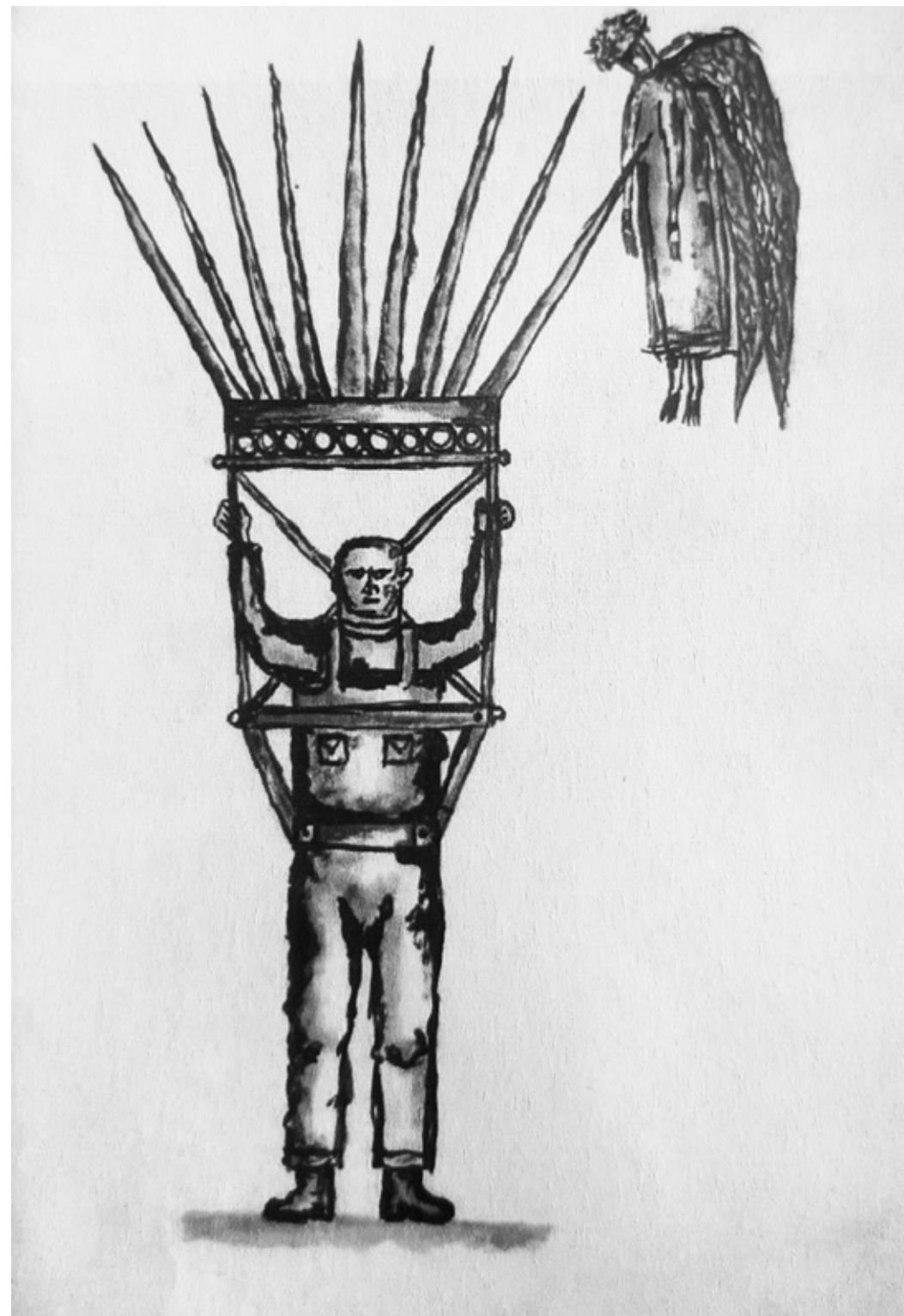
Začal používat pojem „maska“ (masque) a myslel tím průnik ponejvíce geometrických tvarů do svého světa snových, mystických hrdinů a ritualizovaných příběhů. Příkladem jsou dvě takové „masky“ vztahující se k sebeupálení Jana Palacha (Dům sebevraha a Dům matky sebevraha); ty se tematicky zaměřují na smrt a oběť a jde o dialog s tvary odvozenými od kvádru a pyramidy. Toto pak rozvedl v Maskách oběti, které vytvořil pro Berlín (dlouhý seznam osob měl být po třicet let v určité podobě instalován na místě, kde stávalo ředitelství gestapa, a stát se součástí onoho prostoru). Některá svá díla sice Hejduk vytvořil pro konkrétní

místa (např. Berlín, Benátky), ale většina pro určitý kontext či místo určena nebyla. Abstraktní výtvoř akademika a teoretika Hejduka sestávají zejména z obrazů, textů a modelů. On sám jim ovšem přikládal stejnou váhu jako realizovaným architektonickým dílům, tedy stavbám. V tomto smyslu lze jeho abstraktní „masky“ umístit zcela libovolně a kdekoliv – právě tak jako sochy a instalace. Jejich účelem ostatně bylo konceptualizovat kontext: autonomii formy autor staví nad nějaké konkrétní místo. Louis Kahn jednou prohlásil, že „forma stojí nad záměrem, který vlastně existuje jedině v autorově hlavě“. Kahn, spolu s Aldem Rossim, má z architektů s Hejdukem patrně nejvíc společného. Často se tvrdí, že Hejduk veškeré své tvary odvozuje od čtverce, trojúhelníku a kruhu, ale je to složitější: Hejduk používá nový geometrický jazyk, který na nic neodkazuje, ale má vlastní pravidla a symboliku. A platí o něm to, co o každém jazyce: jde o systém jedinečných znaků a významů. Kruh a válec vyjadřují dočasnost a pomíjivost, tedy například pohyb (kolo, hodiny) a světlo (světílko, komín); mohou ovšem také vyjadřovat podstatu Pabla Picassa v Muzeu pro čtyři malíře. Ať tak či onak, Hejdukův slovník jako by nám byl hned povědomý – navzdory jisté zaměnitelnosti –, protože kombinuje neživé s živým; jeho výtvoř jsou trochu zvíře, trochu stroj, trochu budova, ale vždycky do toho vstupuje i nějaký smyšlený narativ nebo postava. U Hejduka už nejsou forma a funkce veličiny asymetrické, ale vzájemně se doplňují (anebo dokonce vylučují).

Dům na kolečkách Hejduk nevytvořil – instalaci inspiroval Hejdukův náčrtek; i tak se v něm odráží vše zmíněné. Snad je to paradox: zdá se, že je Dům na kolečkách na tom nádvoří napořád, což je ovšem v jistém rozporu s jeho dočasnou podstatou (je přece na kolečkách) i popisným názvem. Možná by to chtělo občas s ním popojet – kdyby nic jiného, tak to vyvolá zvědavost. Zatím lze sotva odhadnout, jestli na Dům na kolečkách jeho aktivní i pasivní uživatelé nějak zareagovali, anebo jestli se snad dokonce rozproudila diskuse o tom, jak se architektura na ČVUT vyučuje a o jaké hodnoty nám jde.

Jednou jsem se na Dům na kolečkách díval z Archicafé: chvíli si tam hrály děti a stavbu prozkoumávaly; pak jsem si všiml kuřáků, kteří našli útočiště v tom pochmurném černém vnitřku. Třeba jim to připomínalo dobu, kdy se ještě v budovách smělo kouřit. Nevinnost a nostalgie. Podle mě by John Hejduk pocítil hrdost.

Z angličtiny přeložili (včetně zpráv k instalacím)
Lenka Fárová a Jiří Hrubý

John Hejduk, Catcher of the Angels, 1986

převážně ze sbírky architektury Národní galerie Praha, zásadní zápůjčky laskavě poskytlo Umělecko průmyslové museum, Galerie výtvarného umění v Chebu, Národní muzeum a řada soukromých osob.

Veletržní palác – 3. patro. Kurátor: Helena Doubodová. Odborná a kurátorská spolupráce: Klára Brůhová (FA ČVUT), Radomíra Sedláková (NGP), prof. Petr Vorlík (FA ČVUT). Do 6. 9. 2020.

<https://www.ngprague.cz/exposition-detail/nebourat-podoby-brutalismu-v-praze/>

KNIHOMOL

Christian Norberg-Schulz potřetí a naposled?*)

K dvěma klíčovými publikacím Christiana Norberga-Schulze – *Genius loci. K fenomenologii architektury* (druhé vydání vyšlo se změněným podtitulem *Krajina, místo, architektura*) a *Principy moderní architektury* (Malvern 2016; učebnice teorie architektury ukotvená ve fenomenologii) přibyl *Význam v architektuře Západu* v kvalitním překladu Jiřího Tourka. Ve dvanácti kapitolách projdeme historií „Západu“ od Egypta až po poválečný funkcionalismus a modernu šedesátých let 20. století. Text, nabitý fakticitou a především uváděním do souvislostí a významů, nabízí četbu s objevitelskou vášní. To může být minus pro studenty – pro „googlegeneration“, která pro svoji postmoderní stresující nedočkavost podléhá sklonu k únikovému „vyklikávání“. Vydání tří publikací historika a teoretika architektury ze sedmdesátých let završuje nezbytný oblouk vrcholných děl Ch. Norberga-Schulze. *Je nejen splácením dluhu, ale je nezbytné pro rozvíjení kontinuity porozumění náročným textům – je jedním z mostů k aktuální „nové fenomenologii“.*

Resumé? Chcete znát dějiny architektury, porozumět jim? Čtete je v interpretaci Ch. Norberga-Schulze. Tím se připojujete k doporučení Petra Kratochvíla (AV ČR). Dodávám: *Chcete znát dějiny Západu, kultury a civilizace? Pak tam vstupte přes fenomén architektury – přes text Christiana Norberga-Schulze Význam v architektuře Západu!*

*) Christian Norberg-Schulz: *Význam v architektuře Západu*. Dokořán 2019, 238 str., ISBN: 978-80-7363-950-1.

Překlad Jiřího Tourka úspěšně završuje nezbytný oblouk vrcholných děl Ch. Norberg-Schulze. Z uzavřeného díla klasika teorie a historiografie architektury a obdivovatele architektury českých zemí zbývá rozsahem menší, ale inspirační raná práce *Intence*.

Doc. Oldřich Ševčík

NOTES

Nadace Nadání: veřejná soutěž o získání příspěvků (stipendií). Hlavním tématem veřejné soutěže pro rok 2020 je téma *Proměny* a kontexty vývoje české společnosti a české národní zájmy na počátku 21. století. Zaměření prací bude řešit aktuální, konkrétní otázky současného společenského a ekonomického vývoje České republiky v evropském i světovém kontextu. Priority: Nadační a společensky prospěšné aktivity v souvislosti s působením Nadání; Společenské problémy a politiky zaměřené na jejich řešení; Ekonomický rozvoj a jeho podmínky; Institucionální a právní rámec vývoje společnosti. Více informací na webu Hlávkovy nadace.

Nový výstavní stánek ČVUT pro veletrhy Gaudium:

Studenti FA ČVUT iniciovali soutěžní workshop (pro všechny studenty univerzity) s programem návrhu nové podoby stánku. Dílny se zúčastnilo celkem 15 studentů a studentek z naší školy a Fakulty stavební ČVUT v Praze. V průběhu tří denního workshopu studenti absolvovali mj. i tematické přednášky Lenky Bednářové a Vladimíra Soukenky, průběžně konzultovali s organizátory workshopu a následně své práce prezentovali před porotou složenou z grafičky Aleny Hyblerové, architekta Vojtěcha Hyblera, designéra prof. Mariana Karla a scénografa prof. Vladimíra Soukenky. Z devíti vytvořených návrhů ocenila porota tři nejlepší. Zvítězil tým Emmy Závodské (FA ČVUT) a Daniely Čečkové (FSv ČVUT), které navrhují změnit dosavadní systém prezentace školy, který používal stanoviště jednotlivých fakult. Jejich projekt tento princip ruší a místo nich chce použít práce našich studentů. V návrhu porota vidí potenciál mezifakultní spolupráce.

ALFA, bulletin Fakulty architektury ČVUT / Vydává: vedení FA ČVUT / Ročník 14 / Vychází 8 x ročně / MK ČR E 17540 / Redakce: Jiří Horský / Layout: Tereza Melenová / Jazyková redakce: Eva Lorencová / Snímky, není-li uvedeno jinak: © archivy autorů / Tisk: Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s. / Kontakt: redakce bulletinu Alfa, č. 304, Thákurova 9, 160 00 Praha 6, tel.: 602 222 478, 602 230 444 / alfa@fa.cvut.cz.

Obálka: Skici Johna Hejdka z publikace Vladivostok. Dole uprostřed motiv, který studenti návrhového ateliéru Seho v Ústavu navrhování II FA ČVUT použili při navrhování Domu na kolečkách.